

Bibliography: 1. Kalinin, Yu. A. *Relihiyevnavstvo : Pidruchnyk*. 5th ed. Kyiv : Naukova dumka, 2000. Print. 2. Kolodnyy, A. M. "Problemy plyural'nosti relihiynoho zhyttya Ukrayiny." *Relihiyna svoboda. Zakonodavstvo Ukrayiny «Pro svobodu sovisti ta relihiyni orhanizatsiyi» : yevropeys'ki standarty ta ukrayins'ki realiyi : Naukovyy shchorichnyk*. — — Kyiv, No. 11 (2007):4–8. Print. 3. Ohiyenko, I. *Ukrayins'ka tserkva: Narysy z istoriyi Ukrayins'koyi pravoslavnoyi tserkvy*. 2 vols. Kyiv: Ukrayina, 1993. Print. 4. Stepyko, M. T. *Buttya etnosu: vytoky, suchasnist', perspektyvy (filosofs'ko-metodolohichnyy analiz)*. Kyiv: Tovarystvo "Znannya", 1998. Print. 5. Sumtsov, N. F. *Yoann Vyshenskyu (Yuzh.-rus. polemyst XVII v.)*. Kyiv: Typohr. H.T.Korchak-Novytskoho, 1885. Print. 6. Sumtsov, N. F. *K istorii Yuzhnorusskoy literatury semnadsatoho stoletiya. Vyp. I : Lazar' Baranovych*. Kharkiv: Typohrafyya M. Zyl'berha. Print. 7. Sumtsov, M. F. *Slobozhane. Istoryko-etnohrafichna rozvidka*. Kharkiv, 1918. Print. 8. Fylaret (Humylevskyy, F.) *Istoryko-statystycheskoe opysanye Khar'k. eparkhyu*. Vol. I-VI. Kharkiv-Moscow : Typ. Hot'e, unyv. typ., 1857-1859. Print.

Надійшла (received) 15.12.2014.

УДК 746.3:004.738.5(477.54)

В. В. МАЛІКОВ, канд. іст. наук, старш. викл., НТУ «ХП»

ЗНАЧЕННЯ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ МИСТЕЦТВА ВИШИВКИ В СУЧАСНОМУ ХАРКОВІ

У статті досліджується роль служб і ресурсів мережі Інтернет у творчій діяльності сучасних вишивальниць Харкова. Інтернет-сайти, електронна пошта, блоги, форуми, групи в соціальних мережах, файлові сховища є потужними інструментами обміну знаннями про техніку й прийоми вишивання, властивості і якість матеріалів для нього, проведення конкурсів і виставок. Вони сприяють презентації власних досягнень, творенню індивідуального іміджу і колективної ідентичності вишивальниці. Дослідження показує, що ресурси Інтернет є важливим самостійним джерелом для дослідника сучасного декоративно-ужиткового мистецтва.

Ключові слова: Інтернет-технології, вишивка, вишивальниця, «форумовка», мережеві служби.

Вступ. Оскільки на сьогодні Інтернет вийшов за межі інформаційно-комунікаційного ресурсу і увійшов до всіх сфер діяльності людини, включно з декоративно-ужитковим мистецтвом, то нагальною є потреба дослідити функціонування Інтернет-технологій у діяльності сучасних харківських вишивальниць. Адже вивчення способів використання ресурсів та служб мережі Інтернет здатне розкрити особливості творчості сучасних майстринь вишивки в Харкові.

Аналіз останніх досліджень і літератури. Варто відзначити, що проблематика впливу Інтернет-технологій на декоративно-ужиткове ми-

© В. В. Маліков, 2014

стецтво, зокрема вишивку, залишається переважно поза увагою вітчизняних дослідників та, відповідно, без спеціальних досліджень і публікацій. Однак значний інтерес викликає більш широка за змістом тематика функціонування Інтернет-технологій у сучасному українському суспільстві. Зокрема, у дослідженні Е. Мустафаєвої та Р. Фазилової [5] проаналізовано розважальний потенціал ресурсів і служб Інтернет, а також чинники, які сприяють інтенсивній комунікації та взаємному збагаченню новими знаннями у мережі. В. Недбай [6], досліджуючи значення Інтернету для суспільного розвитку, виділяє низку характеристик цього засобу комунікації, завдяки яким ефективно застосування Інтернет-технологій можливе у будь-якій сфері діяльності сучасної людини. До таких характеристик належать інтерактивність, персоналізація, відсутність посередників, мультимедійність та різні форми комунікації [6, с. 277–278]. Концептуалізації Інтернет-простору присвячена наукова робота М. Сидорова та Д. Табакова [8]. Прагнення до рівного і вільного доступу до інформації, свободи самовираження і принцип індивідуалізму притаманні учасникам цього простору. Цінним у проведеному дослідженні є те, що його автори зосередилися також на формуванні нових соціокультурних ідентичностей та нових різновидів суспільної активності на основі комунікації в Мережі.

У західноєвропейській і північноамериканській науковій думці дослідження соціального впливу Інтернету на життєдіяльність людей представлені безліччю публікацій. Так, один з провідних аналітиків інформаційної культури і мережевих спільнот М. Кастельс [3] оцінив Інтернет як становий хребет усіх сучасних суспільств у всьому світі. Адже Інтернет є універсальним соціальним простором вільної комунікації, який чинить вплив, як на віртуальне, так і на реальне життя людей, а також на соціальні відносини й економіку в цілому. На думку вченого, він втілює культуру свободи й особистої творчості.

Потрібно зауважити, що у Канаді залучення Інтернет-технологій до збереження і розвитку традиційного декоративно-ужиткового мистецтва усвідомлюється як на науковому рівні, так і на рівні владних інституцій. Зокрема, у Нунавуті спеціальною програмою [12] передбачено, що за допомогою Інтернету майстри мають отримати доступ до інформації про освітню, організаційну, фінансову підтримку. Для них створюється спеціалізований сайт із базою даних та Інтернет-крамницею, щоб забезпечити продаж виробів народного мистецтва. У цій програмі вважається, що за підтримки влади самі майстри мають покращувати вміння користуватися різними службами Інтернету для того, щоб відкрити доступ до програм фінансування, знаходити потрібні для творчості матеріали і покупців для власних виробів. Подібні завдання переслідують й існуючі національні та міжнародні сайти і портали з продажу творів де-

коративно-ужиткового мистецтва [11]. Таким чином, наявні світові і вітчизняні дослідження дозволяють осмислити роль Інтернет-технологій у побутуванні декоративно-ужиткового мистецтва в цілому, а також розкрити заявлену у цій науковій статті тематику та вирішити на основі залучення відповідних джерел окреслену нижче мету.

Мета дослідження: висвітлити застосування служб мережі Інтернет сучасними майстринями вишивки в Харкові, охарактеризувавши їх дійсне і потенційне значення для вишивальниць.

Матеріали та результати дослідження. Джерелами пропонованого дослідження стали інформаційні ресурси і мережеві служби Інтернет з особливою увагою до тих ресурсів, які створюються і використовуються мешканцями Харкова, а також записані інтерв'ю [1] та задокументовані заходи харківських вишивальниць [2].

Передусім маємо відзначити небачені раніше пізнавальні, освітні можливості мультимедійних ресурсів Інтернету для мистецтва вишивки у всій його багатоманітності. За посередництва мережевих служб майстрині допомагають освоїти нові техніки і прийоми, вирішити складні творчі завдання, підібрати потрібні для вишивки матеріали і т. п. Серед таких ресурсів виділяємо відео майстер-класи, багато ілюстровані статті, розділи порад на форумах.

До специфічних явищ, викликаних залученням Інтернет-технологій у творчість сучасних вишивальниць, слід віднести і проведення конкурсів вишитих робіт, зокрема картин, на сторінках форумів. Оцінювачами робіт конкурсантів виступають самі учасники форумів шляхом голосування. Іншим специфічним явищем функціонування харківського сегменту форуму вишивальниць з 2005 року є проведення зустрічей учасників й учасниць форумів – так звані «форумовки». Такі зустрічі відбуваються практично щомісяця. Сторінки форуму слугують в останньому випадку для попереднього знайомства і визначення зручного часу і місця зустрічей. «Форумовки» функціонують як простір неформального об'єднання тих, хто захоплюється мистецтвом вишивки. Вони проводяться у закладах громадського харчування (кав'ярнях та їдальнях) у вихідний день. На цих зустрічах учасниці обмінюються досвідом і матеріалами у справі виготовлення вишитих творів, «хизуються» – демонструють виконані власноруч твори, які приносять із собою, а також спілкуються про роботу домашнє господарювання, виховання дітей, і т.д. Своєрідні звіти з фотографіями та враженнями про ці зустрічі вишивальниці розміщують на сторінках форуму [10].

На основі аналізу матеріалів, представлених у Мережі, можна наблизитися до розуміння ще одного аспекту застосування Інтернет-технологій, особливо важливого для дослідника сучасного декоративно-ужиткового мистецтва і ремесел. Вишивальниці свідомо використовують Інтернет як засіб демонстрації власних досягнень, майстерності, по-

пуляризації мистецтва вишивки. Персональні та групові сторінки у соціальних мережах, окремі розділи форумів і блогів, для яких спеціально обираються найкращі фотографії, перетворюються на віртуальні виставки робіт. До простору Інтернет потрапляють також ілюстровані фотографіями відгуки та звіти відвідувачів діючих у різних закладах Харкова виставок вишитих робіт [9; 10]. Інтерактивний характер мережевих технологій, доступність коментування і додавання нових записів створює віртуальний простір обміну фаховими оцінками робіт, чуттєвими враженнями, натхненням, творчими задумами та результатами їх реалізації. Такі засоби надають позитивні емоції і психологічну підтримку творцям вишивки шляхом отримання зворотного зв'язку від глядачів, поціновувачів вишивки, інших майстринь.

Саме такі цілі переслідують і клуби вишивки. Для існуючих об'єднань ресурси Інтернету надають можливість висвітлення власної діяльності, підвищення своєї репутації через публікації досягнень на загальноукраїнських і харківських форумах, в електронних ЗМІ та соціальних мережах. Цій діяльності учасники об'єднань надають великого значення, закликаючи поширювати інформацію про заходи клубів через особисте спілкування, ЗМІ і мережеві ресурси [2]. Соціальні мережі та електронна пошта розширюють й організаційні можливості клубів, зокрема сприяючи координації дій у проведенні тематичних виставок у художніх галереях і виставкових залах Харкова. Оголошення про проведення виставок вишивки на сторінках форумів та соціальних мереж допомагають залучити як нових потенційних учасників, так і глядачів, поціновувачів і покупців вишитих робіт у великому місті.

Окремої уваги заслуговує комерційний аспект використання Інтернет-технологій у мистецтві вишивки. Спеціалізовані Інтернет-магазини пропонують широкий асортимент товарів для вишивання і зручні умови замовлення (e-mail або за телефоном), оплати і доставки (у торговельну точку або додому) для вишивальниць. А діючі в місті торговельні заклади намагаються рекламувати свій товар у Мережі, створюючи власні сайти і групи в соціальних мережах, розміщуючи інформацію про свою діяльність і розташування на тематичних форумах, блогах і групах вишивальниць у соціальних мережах. Самі майстрині також охоче обговорюють на форумах адреси, асортимент і ціни у торговельних точках Харкова. Діяльність у Харкові низки компаній, таких як «Нова Слобода», «Чарівна мить», «Краса і творчість», перетворює наше місто, за оцінками самих майстринь, на «вишивальну Мекку» [7]. Проте частина груп у соціальних мережах, прагнучи уникнути комерціалізації і всюдисущої реклами, обмежують доступ до своїх ресурсів. Саме таким чином обґрунтували закритість своєї групи у мережі «Однокласники» представники харківського клубу вишивки «Успіх» [9].

Інтернет створює простір і для майстрів/майстринь вишивки, які займаються як продажем власних виробів, так і пошуком працевлаштування. Створення власного блогу, Інтернет-магазину або долучення до існуючих служб у Мережі підвищує можливості реалізувати свою продукцію, створивши собі ім'я, знайшовши покупців серед відвідувачів блогу. У розумінні самих майстрів відгуки і коментарі допомагають скеровувати власну творчість, орієнтуючись на оцінки інших вишивальниць і потенційних покупців. Варто зауважити, що продаж виробів народних майстрів за допомогою Мережі визнається важливим для здійснення стратегії зростання і розвитку народних промислів Нунавуту в Канаді. Адже це дає прямий вихід на індивідуальних покупців, галереї та роздрібні мережі і змогу досягти найкращої ціни за власні вироби та отримати вищий прибуток. Зусилля влади у підтримці майстрів спрямовуються серед іншого і на те, щоб навчити їх торгівлі власними виробами через Інтернет-магазин [12]. Цей досвід вважаємо гідним наслідування і в українських реаліях Проте нині майстрині Харкова, які займаються вишивкою як прибутковою справою, освоюють Інтернет простір без підтримки центральної або місцевої влади.

На основі свідчень, отриманих від респондентів [1] і дописувачів на форумах, варто відзначити, що значна частина майстринь купує необхідні матеріали безпосередньо або за замовленням у міських торговельних закладах. Водночас пошук і отримання відсутніх у місцевих й Інтернет-магазинах ниток і схем для вишивки також може здійснюватися через Мережу, до того ж як на оплатній, так і на безоплатній основі, шляхом обміну чи дарування. Безкоштовні схеми для вишивки, журнали і книги на тематичних сайтах й індивідуальних блогах, в електронних бібліотеках і файлообмінних серверах [4] заступають менш доступні або зовсім недоступні останнє десятиліття в Харкові закордонні і вітчизняні журнали, а також складають альтернативу готовим наборам для вишивання [1; 2; 11]. Майстрині здійснюють інтенсивний і постійний обмін інформацією про наявні у Мережі корисні матеріали. Вони створюють колекції вирізок і копій з періодичних видань, тематичних книг у своїх домашніх бібліотеках, а також формують відповідні інформаційні збірники і спеціальні програми в електронному вигляді на домашніх персональних комп'ютерах.

Зауважимо безпосередній вплив комп'ютерних технологій і мережі Інтернет на процес творення вишитих картин. Розповсюдження готових схем для вишивання і комп'ютерних програм, за допомогою яких їх можна створити з будь-якого цифрового зображення, дає більшу свободу майстрині у виборі теми своїх майбутніх творів і в розробці схеми. Так, популярними серед вишивальниць хрестом є програми «Pattern Maker» та «PC Stitch». Слід відзначити, що лише частина майстринь безпосередньо використовує комп'ютерне моделювання схем для вишивки. Однак

доступні нині інформаційно-комунікаційні технології уможливають поступове освоєння навичок використання таких програм, взаємне навчання і допомогу для використання відповідних програм. На сторінках форумів і персональних сайтів здійснюється активний обмін схемами авторської розробки і фірмовими схемами [10].

Активна участь на тематичних форумах і групах в соціальних мережах, ведення власного Інтернет-блогу, зустрічі дописувачів на «форумках» сприяють утвердженню особливої ідентичності вишивальниці. Так, важливе місце серед записів займають роздуми про вишивку як шлях творчої самореалізації, висловлення власної індивідуальності, як спосіб долучитися до світу добра і краси. Водночас в уявленнях харківських вишивальниць їхня творчість має традиційне коріння, є продовженням справи бабусь і прабабусь. Навіть техніки вишивки хрестиком занурюються ними у глиб століть. Показовим є відзначення учасницями одного з харківських об'єднань вишивки дня святої Параскеви П'ятниці як їхнього свята, свята вишивальниць, про що, зокрема, свідчить приурочений до 10 листопада запис на сторінці групи [9].

Висновки. Сучасні вишивальниці у Харкові використовують ресурси мережі Інтернет як засіб віртуальної і реальної комунікації між зацікавленими у мистецтві вишивки людьми. Інтернет-сайти, e-mail, блоги, форуми, групи в соціальних мережах, файлові сховища є потужними інструментами обміну знаннями про техніки й прийоми вишивання, власності і якості матеріалів для нього, проведення конкурсів і виставок. Мережеві служби залучаються до придбання необхідних для вишивки матеріалів і продажу готових робіт. Вони сприяють презентації власних досягнень, творенню індивідуального іміджу і колективної ідентичності вишивальниці. Для об'єднань майстрів вишивки служби Інтернету розширюють організаційні можливості, підвищують значимість діяльності вишивальниць, популяризують її. Результатом дослідження є також укладання питальника про застосування Інтернет-технологій у творчості майстринь вишивки.

Проведена робота показала, що ресурси мережі Інтернет є самостійним важливим джерелом для дослідника сучасного декоративно-ужиткового мистецтва. Перспективними напрямками подальших наукових розробок є вивчення кількісних показників рівня залучення окремих Інтернет-технологій у творчість сучасних майстрів вишивки та інших видів декоративно-ужиткового мистецтва.

Список літератури: 1. Андрієнко Олена Володимирівна, 1968 р. н., записано в м. Харків 10.11.2014; Павлова Жанна Миколаївна, 1964 р. н., записано в м. Харків 15.11.2014. 2. Закриття виставки «Пори року» харківського клубу вишивки «Успіх» в Науково-технічній бібліотеці НТУ «ХП», записано в м. Харків 29.10.2014. 3. Кастельс М. Галактика Інтернет: Размышления об Интернете, бизнесе и обществе / Мануэль Кастельс /

Пер. с англ. А. Матвеева. – Екатеринбург: У -Фактория, 2004. – 328 с. **4.** Книги з української вишивки та традиційного одягу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ex.ua/5269518>. – Назва з екрана. **5.** Мустафаева Э. И. Значение интернет-развлечений в современном мире / Э. И. Мустафаева, Р. Т. Фазылова // Культура народов Причерноморья. — 2012. — № 225. — С. 48–50. **6.** Небдай В. Интернет як нова технологія передачі інформації / В. Небдай // Сучасна українська політика: Політики і політологи про неї. – Вип.16. – Київ; Миколаїв : Укр. центр політ. менеджменту, 2009 . – С. 274–281. **7.** Новые конкурсы в 2014 году: обсуждения, предложения, вопросы и ответы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.stitchua.com/forum/index.php>. – Название с экрана. **8.** Сидоров М. Интернет як засіб соціальної комунікації і соціального впливу / Микола Сидоров, Дмитро Табаков // Політичний менеджмент. – 2008. – № 4. – С. 119–125. **9.** «Успех» – харьковский клуб вышивки [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.odnoklassniki.ru/uspekhkhar> – Название с экрана. **10.** Хвастушки – подфорумы, Харьков [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.stitchua.com/forum/index.php?showforum=35>; <http://www.stitchua.com/forum/lofiversion/index.php/t716.html> – Название с экрана. **11.** Contemporary Online Fine Art Gallery and Handmade Fine Crafts Internet Galleries for Artists. Juried OnLine Arts Festival [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.jolaf.com> . – Title from the screen. **12.** Sanaugait: A Strategy for Growth in Nunavut's Arts and Crafts Sector [Electronic resource]. – Nunavut, Pangnirturg: Department of Economic Development and Transportation, 2013. – 36 p. – Mode of access: http://www.authenticnunavut.com/apps/UPLOADS/fck/file/Sanaugait_eng.pdf. – Title from the screen.

Bibliography (transliterated): **1.** Andriyenko, Olena Volodymyrivna, 1968 r. n., zapysano v m. Kharkiv 10.11.2014; Pavlova, Zhanna Mykolayivna, 1964 r. n., zapysano v m. Kharkiv 15.11.2014. **2.** Zakryttya vystavky «Pory roku» kharkivs'koho klubu vyshyvky «Uspikh» v Naukovo-tekhnichniy bibliotetsi NTU «KhPI», zapysano v m. Kharkiv 29.10.2014. **3.** Kastel's, M. *Galaktika Internet: Razmyshleniya ob Internete, biznese i obshhestve*. Yekaterinburg: U-Faktoriya, 2004. Print. **4.** "Knyhy z ukrayins'koyi vyshyvky ta tradytsiynoho od-yahu". *Portal Ex.ua*. Web. 25 November 2014 <<http://www.ex.ua/5269518>>. **5.** Mustafaeva, Je. I. "Znachenie internet-razvlechenij v sovremennom mire." *Kul'tura narodov Prichernomor'ja* No 225 (2012). 48–50. Print. **6.** Nebday, V. "Internet yak nova tekhnolohiya peredachi informatsiyi." *Suchasna ukrayins'ka polityka: Polityky i politolohy pro neyi*. Kyiv; Mykolaiv : Ukr. tsentr polit. menedzhmentu 16 (2009): 274–281. Print. **7.** "Novye konkursy v 2014 godu: obsuzhdeniya, predlozheniya, voprosy i otvety." *Vse provyshyvku*. Web. 26 November 2014 <<http://www.stitchua.com/forum/index.php>>. **8.** Sydorov, Mykola, and Dmytro Tabakov. "Internet yak zasib sotsial'noyi komunikatsiyi i sotsial'noho vplyvu." *Politychnyy menedzhment* No. 4 (2008): 119–125. Print. **9.** «Uspekh» – har'kovskij klub vyshivki [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <http://www.odnoklassniki.ru/uspekhkhar> – Nazvanie s jekrana. **10.** "Hvastushki – Podforumy." *Har'kov Forum*. Web. 23 November 2014 <<http://www.stitchua.com/forum/index.php?showforum=35>><<http://www.stitchua.com/forum/lofiversion/index.php/t716.html>>. **11.** "Contemporary Online Fine Art Gallery and Handmade Fine Crafts Internet Galleries for Artists." *Juried OnLine Arts Festival*. Web. 20 November 2014 <<http://www.jolaf.com>>. **12.** "Sanaugait: A Strategy for Growth in Nunavut's Arts and Crafts Sector." *Nunavut, Pangnirturg: Department of Economic Development and Transportation*, 2013. Web. 21 November 2014 <http://www.authenticnunavut.com/apps/UPLOADS/fck/file/Sanaugait_eng.pdf>.

Надійшла (received) 09.12.2014.